

Milliy gvardiya organlari tomonidan ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni yuritish

Jamoat Xavfsizligi Universiteti kursantlari
To'xtamurodov Muhridin Bahridin o'g'li,
Baxtiyorov Faxriyor Akromjon o'g'li,

Annotatsiya: Ushbu maqola orqali O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi organlari mansabdor shaxslari tomonidan ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslarni aniqlash, ularga nisbatan O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksiga asosan ayb uchun javobgarlikning muqarrarligini ta'minlash hamda ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni yuritish va ko'rib chiqish tartibini takomillashtirish bo'yicha takliflar berib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Milliy gvardiya, ma'muriy huquqbuzarlik, ma'muriy javobgarlik, ma'muriy bayonnom.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev o'zining "Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz" nomli ma'ruzasida "islohot islohot uchun emas avvalo inson uchun" degan tamoyildan kelib chiqqan holda ijtimoiy sohda islohotlarni xalqimizning hayot darajasi va sifatini yuksaltirish yo'lini davom ettiramiz. Ya'ni taraqqiyotning "o'zbek modeli" tarkibidagi mashxur besh tamoyildan biri bo'lgan kuchli ijtimoiy siyosat yuritish prinsipiga qat'iy amal qilamiz¹.

Jumladan 2017 yil 8 sentabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining O'zbekiston Respublikasida ma'muriy islohotlar konsepsiyasini amalga oshirish bo'yicha "yo'l xaritasi" tasdiqlandi.

Ta'kidlash kerakki mazkur islohotlar jarayonida fuqaro jamiyat va davlat o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni tartibga solish davlat organlari faoliyatini yanada takomillashtirish davlat va jamiyat qurilishini takomillashtirish qonun ustuvorligini ta'minlash hamda fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish kafolatlarini kuchaytirish nazarda tutiladi².

Mustaqillik yillarida mamlakatimizda davlat hokimiyatini tashkil etishning yangi modelini tashkil etish hayotga tadbiiq etish ushbu organlarning faoliyati samaradorligini ta'minlash maqsadida amalga oshirilgan islohotlar O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida belgilangan hokimiyatlar bo'linishi prinsipini hayotga izchil tadbiiq etish, hokimiyatlar o'rtasida o'zaro tiyib turish va manfaatlar muvozanatini samarali tizimini shakllantirish, markazda va joylardagi davlat

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz" 2017 yil

² Axmedova M.T. Ma'muriy huquq. Darslik 2018 yil

organlarini vakolatlari hamda nazorat vazifalarini aniq va bir xilda bajarilishini ta'minlash mexanizmini yaratilishiga xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2017 yil avgust oyidagi "O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasini tashkil etish to'g'risida"gi farmoniga asosan mamlakatimizning bir qancha harbiy bo'linmalarni o'z ichiga qamrab olgan Milliy gvardiya qayta tashkil etilib, bu maxsus harbiy bo'linma faoliyati jamiyat va davlat xavfsizligini ta'minlash inson huquq va erkinliklarini ro'yobgachiqarish aholini turli terrorchilik hatarlardan jinoy va boshqa noqonuniy hatti hrakatlardan himoya qilishga "Xavfsiz shahar" "Xavfsiz hudud" loyihalaridagi vazifalarni amalga oshirishga qaratiladi.

Ma'muriy huquqbuzarliklar to'g'risidagi ishlar ishda ishtirok etuvchi shaxslar tomonidan taqdim etilgan hujjatlar, ishni ko'rib chiqish jarayonida organ (mansabdor shaxs) tomonidan talab qilib olingan hujjatlar, shuningdek qog'ozda rasmiylashtirilgan hujjatlar asosida shakllantiriladi.

Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishga oid dalillar har qanday faktik ma'lumotlardan iborat bo'lib, Milliy gvardiya organlari xodimi shu ma'lumotlarga asoslanib ma'muriy huquqbuzarlik holati yuz bergan yoki bermaganligini, muayyan shaxsning uni sodir etishda aybdorligini va ishni to'g'ri ko'rib chiqish uchun ahamiyatli bo'lgan boshqa holatlarni qonunda belgilangan tartibda aniqlaydi.

Ushbu bandning birinchi qismida nazarda tutilgan ma'lumotlar quyidagi vositalar: ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi bayonnoma, ma'muriy javobgarlikka tortilayotgan shaxsning tushuntirishlari hamda jabrlanuvchi, guvohlarning ko'rsatuvlari, ekspert xulosasi, ashyoviy dalillar, ashyolar va hujjatlarni olib qo'yish to'g'risidagi bayonnoma, ovozli yozuvlardan, videoyozuvlardan, kinotasvir va fotosuratlardan iborat materiallar, shuningdek boshqa materiallar bilan belgilanadi.

Ma'muriy huquqbuzarliklar to'g'risidagi ishlarni yuritishda (zarur hollarda) Milliy gvardiya organlari xodimi (harbiy xizmatchisi) quyidagi hujjatlarni to'playdi:

- fuqarolar, korxonalar, muassasa va tashkilotlarning arizalari;
- ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi bayonnoma;
- ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi bayonnoma tuzgan xodimning (harbiy xizmatchining) bildirgisi;
- huquqbuzar shaxsning tushuntirish xati;
- huquqbuzarning shaxsini tasdiqlovchi hujjatlar nusxasi;
- sanitariya-gigiena qoida va normativlari hamda epidemiya yoki karantin munosabati bilan talab qilinadigan boshqa hujjatlardan nusxa (mehnat daftarchasi, ishga qabul qilinganligi buyrug'i yoki harakatlanishga berilgan ruxsatnoma va b.);

huquqbuzarni ma'muriy tarzda ushlab keltirish va ushlab turish bayonnomasini rasmiylashtiradi;

huquqbuzarlikka oid dalillar, ashyo va hujjatlarni olib qo'yish haqida bayonnomalar rasmiylashtiradi;

mazkur huquqbuzarlik bo'yicha guvohlarni aniqlaydi va ular bilan suhbatlashib, tushuntirish xatlari oladi (guvohlarning tushuntirish xati);

zarur hollarda ekspertiza o'tkazish va uning xulosasini olish;

moddiy zarar miqdorini aniqlash haqidagi hujjatlar;

avtomatlashtirilgan baza orqali elektron raqamli imzodan foydalangan holda ushlangan shaxsning muqaddam ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgani to'g'risidagi ma'lumotnoma;

ish holatiga aniqlik kiritishga doir qonun hujjatlariga muvofiq boshqa harakatlarni amalga oshiradi.

Ma'muriy jazo qo'llanayotganda javobgarlikni engillashtiruvchi holatlar mavjud bo'lsa, huquqbuzarning moddiy ahvolini inobatga olgan holda huquqbuzarni ma'muriy javobgarlikdan ozod qilish yoki engilroq ma'muriy jazo chorasini qo'llash to'g'risida MJtKning 308¹-moddasi talablari asosida mazkur Tartibning 3-ilovasiga muvofiq taqdimnoma ma'muriy ishlarni ko'rib chiqish vakolatiga ega sud organiga yuboriladi.

Agar sodir etilgan huquqbuzarlik uchun ma'muriy qamoq jazo chorasi tayinlanishi lozim yoki maqsadga muvofiq bo'lgan hollarda (MJtKning [194¹](#), [195¹](#), [210¹-moddalarida nazarda tutilgan huquqbuzarlik uchun qamoq jazosi sud tomonidan tayinlanishi sababli](#)) yig'ilgan ish materiallari ma'muriy sudga yuboriladi.

Ma'muriy huquqbuzarlikni sodir etish quroli bo'lgan ashyoni yoki ma'muriy huquqbuzarlikning bevosita ashyosini musodara qilish jazo chorasi qo'llanishi lozim yoki mumkin bo'lgan huquqbuzarliklar bo'yicha (masalan, MJtKning [185¹](#)-moddasi bo'yicha) yig'ilgan ish materiallari ham ma'muriy sudga yuboriladi.

Agarda bitta shaxs ikki yoki undan ortiq ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan taqdirda, ma'muriy jazo har bir huquqbuzarlik uchun alohida-alohida qo'llaniladi.

Huquqbuzar tomonidan bir necha ma'muriy huquqbuzarlik sodir etilgan bo'lib, bu haqdagi ishlar bir vaqtning o'zida ayni bir organ (mansabdor shaxs) tomonidan ko'rib chiqilayotgan bo'lsa, huquqbuzarga nisbatan qo'llaniladigan uzil-kesil jazo og'irroq ma'muriy jazoni nazarda tutuvchi sanksiya doirasida qo'llaniladi.

Basharti shaxs MJtKning maxsus qismidagi bir necha modda bilan ma'muriy javobgarlik belgilangan va ular to'g'risidagi ishlarni har xil organ (mansabdor shaxs) ko'radigan harakat (harakatsizlik) sodir etgan bo'lsa, unga nisbatan jazo og'irroq ma'muriy jazoni nazarda tutuvchi sanksiya doirasida qo'llaniladi.

Harbiy xizmatchilar va yig'inga chaqirilgan harbiy xizmatga majburlar, shuningdek ichki ishlar organlarining oddiy askarlar va boshliqlar tarkibiga mansub shaxslar ma'muriy huquqbuzarlik uchun intizom nizomiga muvofiq javobgar bo'ladilar. Mazkur shaxslar yo'l harakati, ov qilish, baliq tutish va baliq zaxiralarini saqlash, bojxona qoidalarini buzganliklari uchun umumiy asoslarda ma'muriy javobgarlikka tortiladi.

Yuqorida ko'rsatilgan shaxslarga nisbatan ma'muriy qamoqqa olish choralari qo'llanilishi va muddatli harbiy xizmat harbiy xizmatchilariga jarima solinishi mumkin emas.

Ma'muriy bayonnoma uni tuzgan Milliy gvardiya organlari xodimi va huquqbuzar tomonidan imzolanadi, guvohlar va xolislari bo'lgan taqdirda ma'muriy bayonnoma ular tomonidan ham imzolanadi.

Agar ma'muriy bayonnoma tuzish, qo'shimcha holatlarni aniqlash zarur bo'lib, uni huquqbuzarlik sodir etilgan joyda amalga oshirish imkoni bo'lmasa, Milliy gvardiya organlari xodimi (harbiy xizmatchisi) yaqin oradagi ichki ishlar organlari tayanch punkti, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organi yoki ichki ishlar organlarida ma'muriy huquqbuzarlik holati bo'yicha hujjatlarni rasmiylashtirishi mumkin.

Huquqbuzar ma'muriy bayonnomaning mazmuni yuzasidan ma'muriy bayonnomaga o'z fikr-mulohazalarini yozib qo'yishga, shuningdek mazkur ma'muriy bayonnomaga imzo chekishdan bosh tortish sabablarini bayon etishga haqlidir. Huquqbuzar ma'muriy bayonnomanini imzolashdan yoki yozma tushuntirish berishdan bosh tortgan taqdirda bayonnomaga bu haqda uni tuzgan shaxs tomonidan yozib qo'yiladi.

Ma'muriy bayonnomanini tuzish paytida huquqbuzarga MJtKning [294-moddasida](#) nazarda tutilgan uning huquq va burchlari hamda ushbu ma'muriy ish qaerda va taxminan qachon ko'rilishi tushuntirilib, bu haqda ma'muriy bayonnomaga yozib qo'yiladi.

Bayonnoma boshqa hujjatlar va ish bo'yicha ashyoviy dalillar bilan birga huquqbuzarlik sodir etilgan yoki aniqlangan paytdan boshlab bir sutkadan kechiktirmay ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni ko'rib chiqish vakolatiga ega bo'lgan tegishli organga yuboriladi.

Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ish hududiylik printsipli asosida huquqbuzarlik sodir etilgan joyda ko'rib chiqiladi. Ish ochiq ko'riladi.

Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishni ko'rib chiqishga tayyorlash vaqtida Milliy gvardiya mansabdor shaxsi quyidagilarni bajarishi shart:

1) mazkur ishni ko'rib chiqish o'zining vakolat doirasiga kirish-kirmasligini aniqlashi;

2) ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi bayonnoma va ishga oid boshqa materiallar to'g'ri tuzilgan-tuzilmaganligi tekshirishi;

3) ishni ko'rib chiqishda qatnashuvchi shaxslar uni ko'rib chiqish vaqti va joyi haqida xabardor qilingan-qilinmaganligi;

4) qo'shimcha materiallar so'rab olingan-olinmaganligi yoki ma'muriy javobgarlikka tortilayotgan shaxs, jabrlanuvchilarning iltimosnomalarini hal etadi.

Ma'muriy ishni ko'rib chiqish Milliy gvardiya organlari (mansabdor shaxslari) vakolatiga taalluqli bo'lmasa ish materiallari yo'llanma xat orqali tegishli organga yuboriladi. Bunda mazkur Tartibda ko'rsatilgan va boshqa zaruriy hujjatlar ish materiallariga qo'shib qo'yiladi.

Milliy gvardiya organlari (mansabdor shaxslari) tomonidan tuzilgan ish materiallari MJtKning 281 va 282-moddalarida nazarda tutilgan talablarga rioya etilgan holda tuzilishi lozim.

Aks holda tuman (shahar) ma'muriy sudiga yuborilgan ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ish materiallari qaytarilishi mumkin.

Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ish Milliy gvardiya organlari vakolatiga tegishli ekanligi aniqlangach, ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi bayonnoma va ishga oid boshqa materiallar olingan kundan boshlab o'n besh kunlik muddat ichida ko'rib chiqiladi.

MJtKning 61-moddasida nazarda tutilgan ishlar (oz miqdorda talon-taroj qilish) esa - besh sutka ichida ko'rib chiqiladi.

Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishni ko'rib chiqish vaqtida Milliy gvardiya mansabdor shaxsi: ma'muriy huquqbuzarlik sodir etilgan-etilmaganligini, huquqbuzarlik sodir etilgan vaqt va joyni, mazkur shaxs uni sodir etishda aybdor-aybdor emasligini, uning ma'muriy javobgarlikka tortilish-tortilmasligini, javobgarlikni engillashtiruvchi yoki og'irlashtiruvchi holatlar bor-yo'qligini, mulkiy zarar etkazilgan-etkazilmaganligini, shuningdek ishni to'g'ri hal etishda ahamiyatga molik boshqa holatlarni aniqlashi shart.

Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishni ko'rib chiqish paytida bayonnoma yuritiladi. Unda:

- 1) majlis bo'lgan sana va joy;
- 2) ishni ko'rib chiquvchi mansabdor shaxs;
- 3) ko'rilayotgan ishning mazmuni;
- 4) ishda qatnashuvchi shaxslar;

5) ishni ko'rib chiqish paytida o'rganilgan hujjatlar va ashyoviy dalillar;

6) qabul qilingan qarorni o'qib eshittirish to'g'risidagi ma'lumotlar va qaror ustidan shikoyat berish tartibi va muddatlari tushuntirilganligi ko'rsatilgan bo'ladi.

Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishni ko'rib chiqish bayonnomasi ishni ko'rib chiquvchi mansabdor shaxs tomonidan imzolanadi.

Milliy gvardiyaning ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishni ko'rib chiqqan tegishlicha mansabdor shaxsi, shu ish yuzasidan qaror chiqaradi.

Qarorda quyidagilar ko'rsatilgan bo'lishi kerak: qaror chiqargan mansabdor shaxsning nomi; ish ko'rib chiqilgan sana; ishi ko'rib chiqilayotgan shaxs xususidagi ma'lumotlar; ishni ko'rib chiqish paytida aniqlangan holatlarning bayoni; mazkur ma'muriy huquqbuzarlik uchun javobgarlikni nazarda tutuvchi normativ hujjat; ish yuzasidan qabul qilingan qaror.

Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ish yuzasidan chiqarilgan qaror mansabdor shaxs tomonidan imzolanadi.

Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ish yuzasidan chiqarilgan qaror ishni ko'rib chiqish tugashi bilanoq darhol e'lon qilinadi va u chiqarilgan paytdan e'tiboran qonuniy kuchga kiradi.

Qarorning nusxasi uch kun ichida ustidan shu qaror chiqarilgan shaxsga, shuningdek iltimosiga ko'ra jabrlanuvchiga jo'natiladi. Qaror nusxasi huquqbuzar shaxsga shaxsan tilxat orqali berilishi mumkin.

Huquqbuzarga jarimani to'lash tartibi tushuntirilib, ma'muriy bayonnomaning uchinchi qismi unga imzo orqali taqdim etiladi.

Huquqbuzarlik to'g'risidagi hujjatlar uni ko'rib chiqish vakolatiga ega boshqa organga yuborilganda, huquqbuzar va ish qatnashchilariga ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishni taxminan ko'rib chiqilish vaqti va joyi haqida xabar beriladi.

Huquqbuzar jarimani belgilangan muddatda to'lamagan taqdirda ma'muriy bayonnoma kuzatuv xati bilan jarima pulini majburiy tarzda undirish uchun O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Majburiy ijro byurosining hududiy organlariga (tuman yoki shahar bo'limlariga) yuboriladi.

Milliy gvardiya organlari xodimi (harbiy xizmatchisi) O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilarni markazlashtirilgan hisobga olish tizimini tashkomillashtirish to'g'risida»gi 2018 yil 3 maydagi 322-son qaroriga muvofiq ma'muriy jazoga tortilgan shaxslarni hisobga olish bo'yicha belgilangan chora-tadbirlarni amalga oshiradi.

Ma'muriy jazoga tortilgan shaxslarni hisobga olish bo'yicha qonun hujjatlarida ko'rsatilgan chora-tadbirlarni amalga oshirmagan Milliy gvardiya organlari xodimi (harbiy xizmatchisi) belgilangan tartibda javobgarlikka tortiladi.

Ma'muriy bayonnomani tuzgan xodim (harbiy xizmatchi) tomonidan ma'muriy huquqbuzarliklar va ularni sodir etgan shaxslar to'g'risidagi ma'lumotlar HOOB (HOOG)da mazkur Tartibning 4-ilovasiga muvofiq Ma'muriy huquqbuzarliklarni va ularni sodir etgan shaxslarni qayd etish kitobiga yoziladi.

Huquqbuzarni muqaddam ma'muriy javobgarlikka tortilganligini tekshirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilarni markazlashtirilgan hisobga olish tizimini takomillashtirish to'g'risida" 2018 yil 3 maydagi 322-son qaroriga muvofiq talabnoma jo'natiladi va javobi ish hujjatlariga qo'shib qo'yiladi.

Elektron aloqa mavjud bo'lgan taqdirda talabnoma O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan belgilanadigan avtomatlashtirilgan elektron formatda bajariladi.

Huquqbuzarlik bo'yicha ish yuritilayotgan holatda jinoyat alomatlari mavjud bo'lsa, to'plangan hujjatlar qonuniy qaror qabul qilish uchun prokuraturaga yuboriladi.

Taalluqligi bo'yicha huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni ko'rib chiqish vakolatiga ega bo'lgan organga yuborilgan ma'muriy bayonnomaning Milliy gvardiya Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyat va Toshkent shahar boshqarmalariga topshiriladigan asosiy qismining tegishli bandiga brigada, batalon, harbiy qismlari kotibiyatidan ro'yxatdan o'tkazilgan kuzatuv xatining raqami yozib qo'yiladi.

Milliy gvardiya yurtimizda aholi osyishtaligi jamoat tartibini va xavfsizligini ta'minlash huquq tartibotini mustahkamlash sohasidagi davlat siyosatini yangi bosqichga ko'tardi. O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlar tarkibini mustahkamlab jangovar qobiliyatini oshirdi. Qisqa vaqt ichida Milliy gvardiya mamlakat xavfsizligini ta'minlash tizimidagi muhim bo'g'inga aylandi va Qurolli Kuchlar tarkibiy qismlari bilan yaqin hamkorlikni o'rnatdi³.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- 1.O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
- 2,O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz" 2017 yil.
- 3.Qurolli Kuchlarimiz – mamlakatimiz barqarorligi va taraqqiyotining mustahkam kafolatidir/ Prezident Sh.M.Mirziyoyevning 2018 yil 10 yanvar kuni Xavfsizlik kengashi majlisidagi nutqi. Xalq so'zi. 2018 yil 11 yanvar.
- 4.Axmedova M.T. Ma'muriy huquq. Darslik 2018 yil.

³ *Qurolli Kuchlarimiz – mamlakatimiz barqarorligi va taraqqiyotining mustahkam kafolatidir/ Prezident Sh.M.Mirziyoyevning 2018 yil 10 yanvar kuni Xavfsizlik kengashi majlisidagi nutqi. Xalq so'zi. 2018 yil 11 yanvar.*

